

UN MONUMENT LITERARI: “POESIA COMPLETA” DE LLUÍS SOLÀ

Carles Camps Mundó / El rastre d'uns escrits

UN MONUMENT LITERARI: *POESIA COMPLETA* DE LLUÍS SOLÀ

Aquest dijous, dia 7 d'abril, vaig tenir el gust, precedit per les ganes, d'assistir a la presentació de la *Poesia completa* de Lluís Solà, editada per l'editorial 1984. L'acte va ser magnífic, amb una taula formada per l'autor mateix, per l'editor, Josep Cots, i pel glossador de l'obra que es presentava, Sam Abrams, que ens va oferir una lliçó magistral sobre la poesia del poeta vigatà, una lliçó plena d'observacions i matisos que només un gran lector sap descobrir.

Crec sense cap mena de dubte que el d'ahir era un acte cabdal de la cultura literària catalana, sempre tan assetjada i tan humiliada, com si aquí no hi hagués autors d'interès en la llengua pròpia, i el qualifico de “cabdal” perquè l'obra poètica de Solà es pot classificar sense cap por d'equivocar-se entre la dels més grans poetes de la nostra cultura. I també si parlem *in extenso*. L'obra de Solà no és pitjor, i fins i tot de vegades és millor, que les de Maragall, Foix, Riba, Bartra, Espriu o Vinyoli, els nostres de debò grans, i afirmo sense gaires manies que a la Península no hi cap poeta viu, si no és Francisco Brines (per cert, ¿literatura valenciana o espanyola?), de la seva talla. Per trobar-ne cap altre de tan amunt també hem d'acudir a la literatura catalana: Màrius Sampere.

La poesia de Solà se situa per propi dret en els cims d'allò que anomenem Alta Cultura, així, amb majúscules, de la qual no va gaire sobrada cap literatura, encara que per la pobra recepció de l'obra de Solà —un dia parlarem de les seves peripècies editorials— semblaria que aquí lliguem els gossos amb llonganisses. Sigui dit de passada, sense Alta Cultura que doni vida al tronc cultural d'una llengua, aquesta llengua passa a ser oral; és a dir, queda abocada a l'extinció. Per això necessitem un Estat que tingui la llengua catalana com a llengua oficial en tots els ordres que la fan civilment necessària, perquè sigui així la llengua de recepció d'aquells que se sumen a Catalunya des de la immigració. ¿Qui pot dubtar de les agressions contra la llengua pròpia del país si tenim fins i tot el trist honor d'haver assistit a la creació d'un partit amb la sola idea d'anar contra

una llengua, segurament un cas únic al món? Però aquest Estat en construcció necessita al capdavant homes i dones que hi creguin i que considerin que només el foment del pensament lliure i de l'exigència intel·lectual en tots els camps ens salvarà lingüísticament, fent del català una llengua necessària per entendre i comprendre el món des de la perspectiva d'aquest racó d'Europa, ni millor ni pitjor que tots els altres racons del planeta. Precisament una obra com la de Solà ens hi ajuda.

Doncs bé, amb tot això que us dic sobre l'extrema qualitat de l'obra de Solà i de la necessitat que té una cultura d'obres d'aquesta altura literària, sobretot ara que es diu voler abordar de debò la independència, potser us heu pogut imaginar que l'acte es va fer en un Palau de la Música abarrotat i amb l'assistència de les més altes autoritats del país, aquelles que, quan s'inaugura qualsevol monument a la plaça que sigui, hi són totes, fins i tot el bisbe i la senyora Llanos de Luna de bracet del militar de torn, sobretot si el monument és "amb cap ni peus". Això del "monument" ho dic perquè l'obra de Lluís Solà n'és un, encara que sigui intangible. Doncs no. No hi havia ni el president de la Generalitat, ni el conseller Santi Vila, ni l'alcalde de Barcelona, ni l'alcalde de Vic, ni el rector de cap universitat. Ni tampoc la directora de la ILC, ni el director del CoNCA, ni el director del Lull, ni la presidenta de l'AELC. Ni ningú de l'IEC. Ni molt menys el bisbe o la senyora Llanos de Luna amb el militar de torn. Res de res o, més ben dit, ningú de ningú. ¿El lloc? La llibreria Laie. ¿Assistència? Una cinquantena de persones, a tot estirar. Doncs això.

Poc després de la presentació, en una televisió que debatien —tot sigui dit, sense gaire interès— el manifest del grup Koiné sobre la pervivència sempre fràgil del català, un "savi" bilingüe que fa temps, com Diògenes, vivia, com qui diu, amb el barril, va afirmar amb completa ignorància lectora, almenys en català, que a Catalunya actualment no sortien ni Foixos ni Esprius. On no en surten, per cert, és a les Espanyes. Suposo que no deu saber ni qui és Lluís Solà o, si ho sap, no l'aprecia en el que val, d'altra banda com passa entre la majoria de poetes catalans en actiu, que ara s'apressen a fer veure que el coneixien, i molt. Però la veritat és que n'han parlat tan poc i se'ls nota tan escassament en els seus versos —la lectura de Solà els hauria ajudat a afinar-los i a deixar de banda la matusseria generalitzada— que dedueixo que l'obra fins ara publicada del poeta vigatà no els devia fer ni fred ni calor, ¿oi? (Un excurs: la televisió a què em refereixo publicita amb endogàmia els llibres, sovint literàriament miserables, dels seus col·laboradors, o els del "Bard" amic del presentador, que mai

convidarà Lluís Solà, suposo que per ignorància. Tampoc la TeVa, on la cultura no és més que una “tria” de l'exhibicionisme en què s'ha convertit la cultura i que Solà defuig com a gat escaldat per l'arribisme de tants com ha publicat a “Reduccions”.)

Solà ha fet una obra monumental, universal, des del seu silenci públic, una obra escrita sota la influència de la gran poesia alemanya, amb Holderlin, Novalis i Rilke a la tauleta de nit, com a autors de capçalera, però sense oblidar els grans autors francesos (Mallarmé, Valéry), italians (Leopardi, els hermètics), espanyols (Sant Joan de la Creu, Juan Ramón Jiménez) o anglosaxons (Shakespeare, Eliot, Pound), ni tampoc els propis (Maragall, Riba). Sense oblidar els clàssics de la tragèdia grega, essencials en l'obra d'un Solà professor de teatre. La poesia de Solà és una poesia poderosa, que va del “llampec” poètic, com en diu ell dels seus poemes més breus, fins als “cants”, d'una musculatura poètica tant temàtica com formal que els dóna una força aclaparadora, abassegadora, torbadora, una grandesa de clàssic viu que fa molt difícil als altres grans dir-se'n sense admetre'l a les seves rengleres. Una grandesa feta de la síntesi de tradició i avantguarda, com abans potser només l'havien feta Foix i Vinyoli, cadascun amb el seu estil.

Tota la poesia de Solà, ben bé filla del desenvolupament d'un projecte poètico-intel·lectual del màxim abast i de la màxima ambició, és un cant, un sol cant, que es manifesta amb les més diverses formes i estratègies: és el projecte d'explicar el món des de la mirada filosòfico-intuïtiva que li brinda el poema com a possibilitat discursiva, sense gratuïtats, però sense cotilles justificatòries. Un sol cant empàtic amb la vida, omnicomprensiu, fins al punt que quan el poeta s'endinsa en la naturalesa, en la seva estimada naturalesa, sempre present fins al punt de ser el “personatge” central de la seva poètica, sembla que la veu de Solà, com el cant sorgit de la gorja minúscula del rossinyol que sent en un dels poemes, en sigui un element més que no n'altera l'ordre, com malauradament sí que fem els humans amb la nostra voluntat d'apropiació. Com el cant de l'ocell, una petita veu, la del poeta, que canta la identitat humana sencera. La relació de Solà amb la naturalesa no és possessiva ni tan sols contemplativa, “turística”, sinó sensitiva, participativa, integradora, com si el poeta fos simplement l'element natural amb què s'expressen els animals, els vegetals, els minerals. Sí, fins i tot la pedra, a la qual sovint dóna veu el poeta. Aquell element natural, elemental, que no hauria d'haver deixat mai de ser l'home.

¡I amb quina llengua ho fa! Ell, que es reivindica veu d'una veu comuna, apresada, heretada i transmesa, no en fa arqueologia, no en fa lexicografia recreativa com tants altres poetes que han confós localisme amb transgressió, en una mena d'avantguardisme comarcal. ¡Vaja, com el cosmopolitisme dels anys 20 a París! No, Solà ens serveix el seu món riquíssim, on recull, com ens deia Abrams en la presentació, tots els aspectes de la condició humana, amb un altíssim registre lingüístic destil·ladíssim, meditatíssim, sense perdre la naturalitat, o gràcies a això guanyada; una llengua “per entendre'ns”, com demanava Riba a les *Elegies*, en una actitud de solidaritat dialògica que l'allunya de l'hermetisme de saló estil imperi, per ser gran, immens, en la seva capacitat de fer-nos comprendre, sense anècdotes ni excessives explicacions, l'elevació, la fondària o, simplement, la rectitud de la seva experiència poètica, com he dit, omnicomprendiva, sense mai cap defallença en el nihilisme; una aventura començada ara fa més de cinquanta anys, ara fa més de mil pàgines, com ell va remarcar en l'acte de presentació per fer-nos entendre que en el seu volum de *Poesia completa* hi ha tota una vida, una vida viscuda en plenitud gràcies al poema. Una vida feta de (omni)comprensió de la vida. Acabo amb els mateixos tres versos amb què acaba la *Poesia completa* de Solà, tres versos que contenen tota la humilitat de la grandesa:

*Aquestes paraules fràgils
que hem arrabassat
del captiveri.*